

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ШТИМЕР ЛЕСЯ ТАРАСІВНА

УДК 658.511.2

**СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ
МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА**

**Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2014

Дисертація на правах рукопису.

Робота виконана у Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Гуцайлюк Зіновій Володимирович,
Тернопільський національний
економічний університет,
професор кафедри обліку у виробничій сфері

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Редченко Костянтин Іванович,
Львівська комерційна академія,
завідувач кафедри аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Шкроміда Віталій Васильович,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
доцент кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться «__» червня 2014 р. о «__» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46029, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «__» травня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. Я. Омецінська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток ринкових відносин, загострення конкуренції підприємства активізує прийняття оптимальних управлінських рішень щодо визначення обсягів виробництва, вибору цільових ринків реалізації продукції. Великою мірою це пов'язано з ефективним використанням всіх видів ресурсів, формуванням їх оптимальної структури, що впливатиме на фінансові результати і фінансовий стан підприємства. Миттєве реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовищ зокрема з використанням ресурсного потенціалу і визначенням їх впливу на конкурентну позицію підприємства у ринкових умовах, потребує суттєвого оновлення багатьох функцій управління. У цьому зв'язку зростає передусім роль стратегічного управління й аналізу потенціалу матеріальних ресурсів.

Форми і методи стратегічного управління протягом останніх десятиліть активно використовуються в практиці ухвалення рішень на різних рівнях вітчизняної економіки. Це дозволило оцінити наявні ресурси і спрямувати їх для використання багатьох невідкладних завдань. Нині стратегічне управління набуло чітких ознак ефективного інструмента, а тому має знайти використання у практиці управління потенціалом вітчизняних підприємств у ринкових умовах.

Актуальність цього питання зумовлена необхідністю вирішення проблеми забезпечення ефективності діяльності більшості вітчизняних підприємств, досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуку шляхів виживання в умовах ринку і нових чинників успіху підприємств у конкурентному середовищі. Зазначене повною мірою стосується підприємств м'ясопереробної промисловості, пошук напрямів інтенсифікації господарської діяльності в якій пов'язаний не тільки із високою матеріаломісткістю виробництва, а й із тенденціями зміни рівня життя населення.

Теоретичні і практичні проблеми аналізу ресурсного потенціалу досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема Л. Абалкін, Д. Акер, В. Андрійчук, В. Баранчєєв, І. Бузько, Г. А. Буреніна, Ф. Бутинець, Ю. Василенко, М. Володькіна, Ю. Воробйов, А. Задоя, О. Кириченко, М. Ковальчук, О. Кожина, О. Крушельницька, Г. Мельничук, І. Парасій-Вергуненко, В. Пастухова, К. Редченко, І. Сахарцева, Н. Ткаченко, Б. Холод, І. Фаріон, Д. Черніков, Л. Шемаєва, В. Шиян, С. Уткін.

Питання теорії та практики стратегічного управління висвітлювали у своїх працях: І. Ансофф, Х. Віссем, О. Віханський, В. Герасимчук, П. Друкер, С. Оборська, А. Старостіна, З. Шершньова. Не зважаючи на наявність суттєвих напрацювань, слід вказати на різну спрямованість досліджень і відсутність єдиного підходу до викладу сутності проблеми, що визначається обґрунтуванням необхідності виділення в процесах стратегічного управління підприємством потенціалу як системоутворюючого фактора розвитку підприємства та суб'єктної складової потенціалу як визначального елемента цілепокладання і досягнення стратегічних цілей.

Роль стратегічного аналізу в системі стратегічного управління є предметом наукових досліджень Л. Балабанової, Т. Бурденюка, С. Жукевич, М. Мартиненко, І. Ігнат'євої, А. Шегди. Проте питання розвитку стратегічного потенціалу суб'єктів господарювання ці вчені не розглядають.

Більшість теоретичних концепцій розвитку ресурсного потенціалу, його структури і властивостей, що покладені в основу аналізу, поки недостатньо обґрунтовані та суперечливі. Потребують поглиблення дослідження проблеми формування і використання потенціалу матеріальних ресурсів і загалом стратегічного аналізу ефективності його використання. Такий стан негативно позначається на формуванні методології та методики стратегічного аналізу у практиці промислових підприємств. Важливо обґрунтувати нові підходи до стратегічного аналізу ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів підприємств, які передбачають дослідження економічної суті потенціалу матеріальних ресурсів, його змісту, властивостей, структури, стану, прогнозування, ефективності використання, а також впливу на основні показники діяльності підприємства.

Зазначене підтверджує актуальність проблеми, що зумовило вибір теми дисертації, дозволило сформулювати її структуру і зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової тематики Тернопільського національного економічного університету в межах держбюджетної теми кафедри обліку в бюджетній та соціальній сфері «Модернізація бухгалтерського обліку в бюджетній та соціальній сфері» (державний реєстраційний номер 0110U008611) та «Дослідження і розробка методології і методики питань організації обліку, аналізу, контролю та аудиту у сфері послуг (галузей соціальної інфраструктури)» (державний реєстраційний номер 0105U000853). У межах наукової програми автором проведено дослідження теоретичних, методичних і прикладних питань щодо методики та організації стратегічного аналізу матеріальних ресурсів м'ясопереробних підприємств.

Матеріали дослідження використано також при виконанні госпдоговірної науково-дослідної роботи «Розробка методики стратегічного аналізу ТзОВ «Заготсервіс» (державний реєстраційний номер 0107U012235).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів у взаємозв'язку із системою показників діяльності підприємства.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання комплексу взаємопов'язаних завдань, зокрема таких:

- розкрити об'єктивний характер змісту та сутності ресурсного потенціалу і потенціалу матеріальних ресурсів, обґрунтувати концептуальну інтерпретацію цих понять у ринковій економіці;
- дослідити особливості структури потенціалу матеріальних ресурсів і його формування у процесі виробничої діяльності підприємства;

- запропонувати методикау прогнозування ефективного використання потенціалу матеріальних ресурсів підприємства та визначення його впливу на випуск продукції;
- обґрунтувати стратегію та основні напрямки формування потенціалу матеріальних ресурсів;
- розробити модель стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів, яка сприятиме підвищенню ефективності його використання на підприємстві та прийняттю оптимальних управлінських рішень;
- запропонувати удосконалену методикау маржинального аналізу ефективності виробництва;
- сформулювати теоретико-методичні засади й основні напрямки формування потенціалу матеріальних ресурсів м'ясопереробних підприємств.

Об'єктом дослідження є стратегічний аналіз потенціалу матеріальних ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних аспектів стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів м'ясопереробних підприємств.

Методи дослідження. Основою методології дослідження є системний, комплексний підхід до вивчення економічних явищ і процесів господарської діяльності промислових підприємств.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження став діалектичний підхід до наукового пізнання. Для реалізації мети дослідження використаний економіко-статистичний метод (для аналізу й оцінки собівартості продукції та ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів підприємства); загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції (для дослідження концептуальних підходів до визначення економічної сутності стратегічного аналізу); економіко-математичний метод (для дослідження взаємозв'язків між показниками роботи підприємства, для прогнозування ефективного використання потенціалу матеріальних ресурсів та його впливу на випуск продукції), кореляційний (для дослідження зв'язку між узагальнюючим показником і факторами, що зумовлюють його зміну), лінійного програмування (для розробки моделі оптимізації ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів).

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі й нормативні акти України, міжнародні стандарти фінансової звітності, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, літературні джерела, матеріали періодичних видань з теорії та організації стратегічного аналізу, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів із проблем дослідження методів стратегічного аналізу потенціалу підприємств, статистичні матеріали, первинна інформація підприємств м'ясопереробної промисловості Вінницької області, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, а також власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. На основі комплексного дослідження в дисертаційній роботі обґрунтовано теоретичні, методичні та

практичні засади стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів підприємства.

У результаті наукових досліджень

удосконалено:

- методика проведення стратегічного аналізу ефективного використання потенціалу матеріальних ресурсів в частині цільової оцінки відповідності потенціалу матеріальних ресурсів підприємства ідентифікованим стратегіям, використання якої дозволить покращити якість інформації, що використовується при прийнятті управлінських рішень;

- порядок визначення беззбитковості виробництва та запасу міцності м'ясопереробного підприємства на основі аналітичного способу, що розширює можливості пошуку альтернативних варіантів господарських рішень щодо оптимізації витрат матеріальних і трудових ресурсів при виробництві продукції;

- ідентифікацію етапів аналізу на основі моделі здійснення стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів підприємства ефективного управління їх формуванням та використанням;

- інформаційну базу системи показників, що характеризують ефективність використання складових потенціалу матеріальних ресурсів, застосування якої підвищує корисність аналітичної інформації в системі управління.

набули подальшого розвитку:

- трактування потенціалу підприємства як інтегрального показника, що характеризує якість і кількість спроможностей підприємства й відображає наявність у нього відповідних можливостей для ефективної господарської діяльності;

- визначення економічної суті потенціалу матеріальних ресурсів як похідної від ресурсного потенціалу. Зокрема зазначено, що потенціал матеріальних ресурсів – це сукупність речових елементів, котрі призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та спрямовані на досягнення максимально можливого випуску продукції. Використання уточненого тлумачення є теоретико-методичною основою удосконалення стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів;

- методика маржинального аналізу в частині розрахунку планової величини прибутку з урахуванням матеріаломісткості та вартості матеріальних ресурсів, яка розширює можливості пошуку альтернативних варіантів господарських рішень щодо оптимізації витрат матеріальних ресурсів і дає змогу глибше вивчати закономірності та тенденції використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дисертації полягає в тому, що розроблені в ній теоретичні положення і методичні підходи до стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів підприємства можуть бути використані в процесі формування виробничої потужності цього підприємства, в аналітичній і консультативній роботі

місцевих органів виконавчої влади. Висновки та пропозиції, отримані у процесі дослідження, сприятимуть удосконаленню стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів м'ясопереробних підприємств.

Окремі положення дисертаційної роботи щодо вдосконалення стратегічного аналізу враховані головним управлінням агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка № 06-1654/6.1 від 26.09.2013 р.), втілені у господарську діяльність ТзОВ «Заготсервіс» (довідка про впровадження № 479 від 26 вересня 2013 р.), ТзОВ «Скалат-М'ясо» (довідка про впровадження № 86 від 26 вересня 2013 р.) і ТзОВ «М'ясопродукт МПК» (довідка від 26.09.2013 р.), а також ТзОВ «Барський птахокомбінат» (довідка про впровадження № 449 від 30 жовтня 2013 р.).

Розроблені дисертантом теоретичні положення та практичні рекомендації використовуються в навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-26/2168 від 16.10.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною науковою працею, в якій викладено авторській підхід до вирішення проблеми стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів, що виникла в період переходу до ринкових відносин. Наукові результати дисертації належать особисто автору. Конкретний внесок дисертанта вказаний у переліку основних публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації і результати проведених досліджень доповідались та отримали схвалення на 11 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній студентсько-аспірантській науковій конференції «Світова економічна криза: причини, наслідки та перспективи подолання» (м. Львів, 2010 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Реформування системи бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні» (м. Донецьк, 2010 р.), Науковій конференції професорсько-викладацького складу докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня «Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в умовах економічної нестабільності» (м. Тернопіль, 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів» (м. Київ, 2011 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки» (м. Судак, 2011 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Наукова школа маркетингового менеджменту: 20 років творчої діяльності» (м. Донецьк, 2011 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація обліку, аналізу і контролю в галузях економіки України» (м. Тернопіль, 2011 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Моделювання, прогнозування та інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку фінансової системи країн європейського простору» (м. Харків, 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та шляхи удосконалення економіки України» (м. Львів, 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Формування соціально-економічного розвитку регіонів України» (м. Одеса, 2013 р.),

Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до трансформації концепцій державного регулювання і управління в соціально-економічних системах» (м. Курськ, 2013 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 26 наукових праць загальним обсягом 8,65 друк. арк., у тому числі 15 статей у фахових наукових виданнях обсягом 6,3 друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і містить 207 сторінок комп'ютерного тексту, з них: 183 сторінки – основний текст, у тому числі 34 таблиці, 32 рисунки; 21 сторінка – список використаних джерел, що охоплює 227 позицій; 3 додатки розміщено на 3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 «**Потенціал матеріальних ресурсів як об'єкт стратегічного аналізу**» розглянуто зміст та економічну характеристику потенціалу матеріальних ресурсів.

В умовах розвитку ринкових відносин, нестабільності зовнішнього середовища, ризику, змін чинного законодавства, цін на засоби виробництва, товари і послуги, макро- і мікроекономічних чинників однією з основних цілей управління підприємством є оцінка його поточних і перспективних можливостей, тобто потенціалу.

Вперше поняття «потенціал» виникло у наукових публікаціях наприкінці 70-х, – початку 80-х рр. ХХ ст. Їх аналіз свідчить, що більшість авторів вказують на важливість вивчення проблем оцінки потенціалу та на існування значних розходжень думок у визначенні поняття «потенціал», його сутності та структури.

У сучасній економічній літературі при характеристиці цього поняття використовуються терміни «ресурс», «резерв». При цьому сукупність всіх ресурсів характеризується як потенціал: потенціал – це сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних ресурсів, здебільшого економічних, безпосередньо пов'язаних з функціонуванням виробництва й прискоренням НТП.

Нині існує безліч підходів до розуміння як сутності ресурсного потенціалу, так і його складу, що підтверджує даний вид потенціалу багатоаспектністю цього поняття. На основі критичного огляду економічної літератури зроблено висновок про те, що ресурсний потенціал – це сукупність ресурсів підприємства, які можуть бути залучені до його господарської діяльності з метою досягнення максимально можливого обсягу виробництва продукції (робіт, послуг) та підвищення його конкурентоспроможності на ринку.

До складу ресурсного потенціалу запропоновано зарахувати:

1) матеріальні ресурси, тобто ресурси в натуральній формі, які використовуються у господарській діяльності підприємств. До їх складу входять основні засоби та частина оборотних активів;

2) трудові ресурси – кількість працівників, які зайняті на підприємстві, і ті, які займаються основною та допоміжною діяльністю. Високоякісна підготовка, перепідготовка персоналу, що сприяє широкому спектру його практичних навичок, є важливим фактором ефективної діяльності підприємства;

3) фінансові ресурси підприємства як сукупність грошових надходжень та прибутку, які є в розпорядженні підприємства для здійснення та виконання фінансових обов'язків;

4) нематеріальні ресурси – промислова та інтелектуальна власність, яка тривалий час забезпечує конкретну користь.

Основний акцент у дослідженні зроблено на потенціалі матеріальних ресурсів, тому особливу увагу приділено питанням визначення суті поняття «матеріальні ресурси підприємства». Окремі автори визначають їх як запаси предметів праці, які охоплюють сировину, основні матеріали, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, що споживаються в одному виробничому циклі, повністю змінюючи натуральну форму, і наявність яких є необхідною умовою безперебійної роботи підприємства.

Дослідження сучасних підходів до трактування понять «ресурсний потенціал» та «матеріальні ресурси» дало змогу виокремити поняття «потенціал матеріальних ресурсів» як похідну від ресурсного потенціалу.

Особлива увага приділена також питанням аналізу структури матеріальних ресурсів та формуванню їх потенціалу у м'ясопереробній промисловості.

Розділ 2 «Стратегічний аналіз формування та використання потенціалу матеріальних ресурсів» присвячений дослідженню суті стратегічного аналізу. На основі критичного опрацювання спеціальної літератури зазначено, що стратегічний аналіз підприємства є процесом визначення критично важливих факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ, які можуть вплинути на здатність підприємства досягати визначених цілей як у коротко-, так і в довготерміновій перспективі.

У цьому контексті необхідно забезпечити логічний перехід від аналізу мікро- і макросередовища підприємства до розробки альтернатив і вибору з них оптимальної стратегії. Схематично цей процес зображено на рис. 1.

М'ясопереробні підприємства взаємопов'язані із сировинною базою, тобто тваринництвом, оскільки виробництво необхідної кількості якісного м'яса є передумовою їх сталого розвитку.

Тваринництво капіталомісткий і ризиковий сектор сільського господарства. Велика частина підприємств цього сектору є, якщо не збитковою, то низькорентабельною.

За результатами дослідження, до основних передумов, проблем та тенденцій, які впливають на рівень діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості, крім того, що державне регулювання є визначальним, віднесено:

– як передумову: державну підтримку аграрного сектору через його інвестиційне забезпечення, організацію об'єднань підприємств м'ясопереробної

промисловості з іншими підприємствами аграрного сектору економіки у формі кооперативів, товариств, площ розширення під кормові культури, що сприятиме зростанню поголів'я худоби та птахівництва; використання системного підходу до аналізу діяльності підприємств м'ясопереробної промисловості та її суб'єктів господарювання і їх зв'язків з іншими галузями виробництва;

– як проблеми: врахування особливостей конкурентної ситуації м'ясопереробної галузі не тільки щодо продажу готової продукції, а й постачання підприємств сировиною, низького рівня споживання м'ясних продуктів в Україні, введення заборони на ввіз окремих видів м'яса, високої диференціації вимог споживачів до м'ясних виробів (не тільки до їх кількості, а й до безпечності продуктів – відсутності в них патогенних мікроорганізмів та шкідливих речовин);

Рис. 1. Стратегічний аналіз як інструмент вибору підприємством стратегії

– як тенденції: зниження виробництва м'яса у більшості регіонів, скорочення продажу м'яса сільськогосподарськими підприємствами переробним суб'єктам господарювання, що відповідно ініціює збільшення

реалізації продукції домогосподарств, а також є наслідком експорту м'ясної сировини; підвищення зацікавленості переробної галузі до виробництва м'ясних виробів у вигляді сирих напівфабрикатів і страв, готових до споживання. Для цього важливо забезпечити одержання від виробника м'ясної сировини з прижиттєво сформованими якісними характеристиками, які дозволяють випускати вироби, що піддаються мінімальній тепловій обробці; загострення конкурентної боротьби вітчизняних і зарубіжних виробників, яка набуває нових форм за умов членства України в СОТ.

Масштабність виробництва у великих м'ясопереробних підприємствах ускладнює процес управління ними, а тому потребує потужної оперативної аналітичної бази для пошуку альтернативних варіантів оптимізації виробничих витрат і підвищення ефективності виробництва продукції.

У дисертаційній роботі для оцінки ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів запропоновано використовувати маржинальний аналіз, сутність якого полягає у застосуванні граничних величин (відносних приростів). Маржинальний аналіз передбачає системне дослідження взаємозв'язку «фактор-продукт», елементами якого є ресурси, обсяг реалізації та прибуток. Це дозволить моделювати співвідношення цих показників з вибором найбільш оптимальної моделі. Зокрема, можна визначити: обсяг реалізації, який забезпечує відшкодування всіх витрат матеріальних ресурсів та отримання бажаного прибутку; величину прибутку при певному обсязі реалізації; вплив змін величини витрат матеріальних ресурсів, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства; оптимальну структуру витрат тощо.

В процесі проведення поетапного дослідження маржинального аналізу використано матеріали Публічного акціонерного товариства «Тростянецький м'ясокомбінат» Вінницької області за 2012 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Вихідні дані та результати аналізу «фактор-продукт» у виробництві ПАТ «Тростянецький м'ясокомбінат» за 2012 р.

Місяць	Матеріальні витрати, тис. грн.	Вихід продукції, ц/добу	Граничний ресурс, тис. грн.	Граничний продукт, т	Середній продукт, т	2012 р.	Вартість граничного продукту, грн.
березень	90,9	17,4	0,00	0,00	0,191	0,000	0,00
лютий	96,4	16,7	5,50	-0,70	0,173	0,967	-2,38
січень	101,9	16,6	5,42	-0,10	0,163	0,953	-0,34
квітень	103,2	18,1	1,34	1,50	0,175	0,236	5,10
грудень	108,3	18,4	5,10	0,30	0,170	0,897	1,02
червень	110,3	21,8	2,04	3,40	0,198	0,359	11,56
листопад	117,2	20,8	6,91	-1,00	0,177	1,215	-3,40
липень	117,5	22,1	0,23	1,30	0,188	0,040	4,42

вересень	120,97	23,6	3,50	1,50	0,195	0,615	5,10
серпень	121,1	23,4	0,13	-0,20	0,193	0,023	-0,68
травень	121,5	20,9	0,41	-2,50	0,172	0,072	-8,50
жовтень	129,6	22,4	8,08	1,50	0,173	1,421	5,10

У результаті виявлено граничну вартість фактора (матеріальних ресурсів), за якої досягається максимальна вартість граничного продукту (готової продукції) і в кінцевому підсумку – максимальний прибуток одиниці продукції. Для визначення найбільш ефективного використання матеріальних ресурсів, за якого досягається найбільший прибуток у розрахунку на одиницю продукції, слід у кожному варіанті порівняти вартість граничного продукту з граничною вартістю фактора. У процесі витрати ресурсу збільшували на додаткову одиницю доти:

- поки вартість граничного продукту від додатково одержаної продукції перевищуватиме граничну вартість фактора від додатково спожитого ресурсу;
- поки середні змінні витрати не перевищуватимуть граничний дохід на одиницю продукції.

У наведеному прикладі найбільш раціонально використовувалися матеріальні ресурси у червні, про що свідчить максимальна вартість граничного продукту – 11,56 грн. за граничних витрат матеріальних ресурсів 110,3 тис. грн. при виході продукції 21,8 ц/добу.

Наступним етапом маржинального аналізу є розрахунок точки беззбитковості, що характеризує обсяг реалізації продукції, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю, тобто виручка від реалізації продукції покриває витрати на її виробництво та реалізацію. Точку беззбитковості називають також точкою «порогового» прибутку, критичним обсягом виробництва, окупністю витрат чи точкою рівноваги.

Для визначення беззбитковості виробництва та запасу міцності м'ясопереробного підприємства у роботі запропоновано застосовувати аналітичний спосіб.

У проведених розрахунках взято до уваги:

- беззбитковий обсяг виробництва (реалізації) і величина зони безпеки (міцності) м'ясопереробного підприємства змінюються за рахунок зміни обсягу виробництва (реалізації), ціни продукції, обсягу постійних витрат, питомих змінних витрат;
- у результаті зростання ціни критичний обсяг реалізації продукції зменшиться, а величина прибутку зросте;
- зменшення постійних витрат приводить до скорочення критичного обсягу продажів, зростання суми прибутку, хоча їх величина може зрости за рахунок додаткових витрат на маркетингові дослідження, оренду, підвищення кваліфікації працівників, відсотки за кредитами;
- змінні витрати на одиницю продукції зростають (підвищуються ціни на електроенергію, паливо, корми, тарифи на перевезення тощо), що впливає на величину критичного обсягу продажів.

Запропонована методика розширює можливості пошуку альтернативних варіантів господарських рішень щодо оптимізації витрат матеріальних і трудових ресурсів при виробництві продукції.

У дисертації також розроблено модель стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів м'ясопереробного виробництва.

У розділі 3 **«Методика прогнозного аналізу процесів формування та ефективного використання потенціалу матеріальних ресурсів»** розглядаються питання визначення суті поняття стратегії та її ролі як методологічної бази стратегічного управління на промисловому підприємстві, стратегії й основних напрямків формування потенціалу матеріальних ресурсів, прогнозування впливу ефективного використання матеріальних ресурсів на випуск продукції.

Прогнозування – це важлива процедура стратегії розвитку національної економіки загалом, її окремих ланок і структурних елементів. Це одна із форм діяльності, що включає наукове передбачення стану об'єкта прогнозування у певний момент майбутнього, яке базується або на аналізі тенденцій соціально-економічного розвитку об'єкта з подальшою екстраполяцією визначених тенденцій, або на використанні нормативних розрахунків.

До основних класів методів прогнозування, що використовуються у стратегічному плануванні, віднесено методи екстраполяції; експертні методи; методи моделювання з різноманітними класифікаційними групуваннями моделей.

Методи моделювання охоплюють широкий спектр економіко-математичних, економетричних та інших моделей, метою яких є побудова моделі об'єктів реальної дійсності, особливо їхньої динаміки, і на цій основі створення підвалин для відпрацювання оптимальних управлінських рішень.

Дослідження ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів проведено через побудову економетричних моделей. Коефіцієнти регресії при факторах-аргументах за суттю є коефіцієнтами ефективності, які пов'язують фактори з досліджуваними результативними показниками. Економетричні моделі полегшують обробку великих масивів інформації й оцінку різних сценаріїв і альтернативних варіантів розвитку. Використання економетричних моделей дозволяє одержати внутрішньопогоджені прогнози.

Математичну платформу економетричних моделей становлять методи кореляційного і регресійного аналізу. Кореляційний аналіз дозволяє відібрати фактори, які мають істотний характер і побудувати відповідне рівняння регресії.

В процесі регресійного аналізу вирішуються такі завдання:

- встановлення форм залежності між однією ендогенною та однією або кількома екзогенними змінними (додатна, від'ємна, лінійна, нелінійна);
- визначення функції регресії;
- оцінювання невідомих значень залежної змінної.

Аналіз значної кількості зарубіжних економетричних прогнозів, досвіду прикладного прогнозування, накопиченого в Україні, підтверджує, що методи та інструментарій економетричного прогнозування можуть бути застосовані

для дослідження впливу потенціалу матеріальних ресурсів на ефективність виробничої діяльності підприємства.

Для розрахунків параметрів і характеристик рівнянь регресії рекомендовано використати табличний процесор MS Excel 2007 в режимі «Регресія» надбудови «Пакет аналізу» MS Excel. Режим роботи «Регресія» служить для розрахунку параметрів рівняння лінійної регресії і перевірки його адекватності досліджуваному процесу.

Отримані характеристики побудованої регресійної моделі залежності прибутку підприємства, що досліджується, від потенціалу матеріальних ресурсів підтверджують, що модель адекватна і може бути використана для подальшого прогнозування.

В процесі проведеного аналізу акцентовано увагу на актуальності та економічній доцільності формування оптимальних запасів матеріальних ресурсів, впровадження новітніх технологій економіко-організаційного управління на основі функціонування автоматизованих систем управління, включаючи підсистеми підтримки прийняття управлінських рішень.

Розроблено схему виробничої стратегії підприємств м'ясопереробної промисловості. При цьому зазначено, що найважливішим інструментом формування виробничої стратегії є ланцюг цінностей, що визначає діяльність, функції та процеси розробки, виробництва, маркетингу, доставки й підтримки продукту або послуги. Цей ланцюг, що створює вартість діяльності, розпочинається із забезпечення сировиною та продовжується в процесі виробництва частин або компонентів випуску продукції, оптового й роздрібного продажу продукту кінцевим споживачам.

Практично всі функціональні служби підприємства, які аналізують порядок використання матеріальних ресурсів та розробляють відповідну політику управління ними, мають потребу в системі нормативних (стандартних) витрат («standard-cost»): служба маркетингу – для прийняття рішень про замовлення матеріальних ресурсів; служба менеджменту – для контролю витрат матеріальних ресурсів через аналіз відхилень, бухгалтерія – для оцінки матеріальних запасів.

Завданням управління матеріальними запасами, яке здійснюється спільними зусиллями служби маркетингу та бухгалтерії, є розроблення політики, спрямованої на мінімізацію обсягів запасів та досягнення оптимальних вкладень капіталу в матеріальні цінності. Отже, завдання прогнозування й управління запасами розглядаються як невід'ємна частина комплексного проекту, який включає аналіз фінансового стану підприємства та кон'юнктурні й маркетингові дослідження. За такого підходу методи управління запасами матимуть найбільшу ефективність.

Універсальної моделі управління запасами як такої на даний час не існує, хоча багато завдань у цій сфері вирішено та описано. У загальному випадку завдання управління запасами і досі зводяться до контролю за фактичним станом запасів за результатами проведених інвентаризацій.

У дисертаційній роботі виокремлено основні проблеми управління запасами і на конкретному прикладі запропоновано власне бачення їх усунення.

Розглянуто порядок прогнозування ефективного використання матеріальних ресурсів та його вплив на випуск продукції м'ясопереробного виробництва.

На основі отриманих характеристик побудованої регресійної моделі залежності прибутку підприємства, що досліджується, від потенціалу матеріальних ресурсів підтверджено, що модель адекватна і може бути використана для подальшого прогнозування.

Аналіз залежності вказує на: значний позитивний вплив на прибуток від реалізації продукції збільшення коефіцієнта оборотності оборотного капіталу за рахунок інтенсифікації виробництва (впровадження новітніх технологій виробництва, оновлення продукції за умов ринку, впровадження сучасних інформаційних технологій управління тощо); негативний вплив матеріаломісткості товарної продукції на прибуток підприємства, що свідчить про необхідність впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Побудована регресійно-кореляційна модель забезпечує обґрунтування прогнозованих значень показників потенціалу матеріальних ресурсів підприємства, що забезпечить ефективний розвиток виробництва. Проведений аналіз підтверджує актуальність та економічну доцільність формування оптимальних запасів матеріальних ресурсів, впровадження новітніх технологій економіко-організаційного управління на основі функціонування автоматизованих систем управління, включаючи підсистеми підтримки прийняття управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і запропоноване нове вирішення проблеми, що полягає в теоретичному обґрунтуванні шляхів удосконалення методики стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів підприємства й дає підстави сформулювати такі висновки.

1. На основі теоретичних і практичних підходів до розуміння економічної суті понять «ресурсний потенціал» і «потенціал матеріальних ресурсів» запропоновано характеризувати потенціал матеріальних ресурсів як сукупність речових елементів, призначених для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва, які спрямовані на досягнення максимально можливого обсягу випуску продукції та використання яких забезпечує досягнення визначеної мети і цілей підприємства. У цьому визначенні порівняно з наведеними у науковій літературі чітко визначено місце та роль потенціалу матеріальних ресурсів у формуванні господарських взаємовідносин на підприємствах.

2. У сучасних умовах розвитку економіки України активізується потреба в дослідженні проблем ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів. Початковим етапом такого дослідження є їх класифікація. Залежно від цільових потреб користувачів інформації запропоновано класифікувати матеріальні ресурси за такими ознаками: за походженням; за формою участі в

процесі виробництва; за натурально-речовою ознакою; за особливостями використання.

3. Для підвищення рівня і повноти використання економічної інформації у процесі стратегічного аналізу на підприємстві необхідно розробити чітку систему показників, які характеризують ефективність використання потенціалу матеріальних ресурсів. Діюча система показників для аналізу собівартості продукції доповнена коефіцієнтом зміни структури асортименту та цін на продукцію.

4. Розширено можливості пошуку альтернативних варіантів господарських рішень щодо оптимізації витрат матеріальних та трудових ресурсів м'ясопереробних підприємств. Розглянуті методичні підходи можуть бути застосовані для дослідження ефективності виробництва різних видів продукції тваринництва. Запропонована методика маржинального аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

5. У дисертації доведено важливість стратегічного аналізу як окремого етапу цільових оцінок потенціалу матеріальних ресурсів підприємства (йдеться про аналіз та оцінювання рівня відповідності потенціалу підприємства цілям, визначеним керівниками на перспективу). Цільову оцінку потенціалу запропоновано розуміти як якісну його оцінку, тобто оцінку можливості досягнення певних результатів, створення умов для обґрунтованого планування процесу трансформації окремих його частин і потенціалу загалом на основі чіткого розподілу дій та ресурсів за виконавцями і термінами. Це дозволить своєчасно отримувати необхідні інформаційні дані щодо досягнення визначених цілей.

6. Попередній цільовий аналіз потенціалу матеріальних ресурсів запропоновано виконувати за результатами експертних оцінок, які уможливають визначення рівня відповідності потенціалу матеріальних ресурсів підприємства обраним стратегіям за окремими складовими. Враховуючи значущість цих складових для потенціалу матеріальних ресурсів, що підтверджується експертами на основі відповідних коефіцієнтів, можна дати загальну цільову оцінку потенціалу матеріальних ресурсів і на цій основі визначитись із комплексом заходів, які потрібно здійснити на підприємстві для забезпечення виконання стратегій або обґрунтування рішення про відмову від їх виконання за повної невідповідності стратегій потенціалу.

7. Побудована регресійна модель залежності прибутку підприємства, що досліджується, від потенціалу матеріальних ресурсів адекватна і може бути використана для подальшого прогнозування. Аналіз залежності вказує на значний позитивний вплив на прибуток від реалізації продукції збільшення коефіцієнта оборотності оборотного капіталу за рахунок інтенсифікації виробництва (впровадження новітніх технологій виробництва, оновлення продукції за умов ринку, впровадження сучасних інформаційних технологій управління тощо), залучення інвестицій (на оновлення машинних потужностей, здійснення термінової технологічної підготовки виробництва з метою своєчасного за умови ринку оновлення продукції та збільшення обсягів її випуску тощо); на негативний вплив матеріаломісткості товарної продукції на

прибуток підприємства, що свідчить про необхідність впровадження ресурсозберігаючих технологій.

8. До основних проблем управління матеріальними ресурсами зараховано такі: велика кількість факторів, що впливають на розмір замовлення; значна кількість параметрів, за якими необхідно приймати рішення при управлінні запасами та ін. Запропоновано економіко-математичну модель оптимального рівня запасу матеріальних ресурсів на період виробничого циклу підприємства, щоб сумарні витрати, пов'язані з перевищенням запасу над попитом та попитом над запасом, були мінімальні.

9. Розроблена модель здійснення стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів підприємства охоплює всі складові та етапи стратегічного аналізу. Впровадження такої моделі у процес управління виробничою діяльністю підприємства забезпечить формування оптимальних стратегічних управлінських рішень та ефективність їх реалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких відображено основні наукові результати дисертації:

1. Штимер Л. Т. Аналіз ефективності використання потенціалу матеріальних ресурсів підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 225 С. 91–93. – ISSN 1562-0808.

2. Штимер. Л. Т. Економічна сутність запасів матеріальних ресурсів підприємства та необхідність їх створення в умовах формування конкурентних переваг / Леся Тарасівна Штимер // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – Вип. 36. – С. 454–457.

3. Штимер Л. Т. Методичний інструментарій стратегічного аналізу потенціалу підприємств / Леся Тарасівна Штимер // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – № 3 (19). – С. 136–140. – ISSN 1997-4167.

4. Штимер Л. Т. Прогнозування ефективного використання потенціалу матеріальних ресурсів підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Економічні науки. – 2012. – Вип. 9 (34). – С. 580–587. – (Серія «Економіка та менеджмент»).

5. Штимер Л. Т. Система стратегічного управління потенціалом матеріально-сировинних ресурсів підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Економічний аналіз – 2011. – Вип. 9, ч. 1. – С. 387–389. – ISSN 1993-0259.

6. Штимер Л. Т. Стратегія формування логистического забезпечення ефективного функціонування підприємств м'ясопереробляючої промисловості / Леся Тарасівна Штимер // Общество и экономика постсоветского пространства. – 2013. – Вып. IV – С. 278–286. – ISBN 978-5-4353-0069-7.

7. Штимер Л. Т. Стратегічна діагностика ресурсів вітчизняних підприємств / Леся Тарасівна Штимер // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2012. – № 23. – С. 158–164. – ISSN 2219-7915.

8. Штимер Л. Т. Сучасна парадигма стратегічного управління потенціалом підприємства в конкурентному середовищі / Леся Тарасівна Штимер // Стратегія економічного розвитку України. – 2011. – Вип. № 28 – С. 65–70.

9. Штимер Л. Т. Сучасні особливості формування потенціалу матеріальних ресурсів підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 240 С. 98–101. – ISSN 1562-0808.

10. Штимер Л. Т. Сучасні теорії конкуренції та конкурентних переваг м'ясопереробних підприємств / Леся Тарасівна Штимер // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2011. – № 3 (48) – С. 175–180. – (Серія «Економічні науки»).

11. Штимер Л. Т. Сучасний стан розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України / Леся Тарасівна Штимер // Економічний вісник Донбасу. – 2013. – № 2 (32). – С. 152–156. – ISSN 1817-3772.

12. Штимер Л. Т. Теоретичні аспекти економічної сутності категорії «потенціал матеріальних ресурсів підприємства» / Леся Тарасівна Штимер // Економічні науки. – 2011. – Вип. 8 (29). – С. 516–522. – (Серія «Облік і фінанси»).

13. Штимер Л. Т. Теоретичні підходи до визначення сутності терміна «потенціал підприємства» / Леся Тарасівна Штимер // Вісник Львівського університету. – 2010. – Вип. 44. – С. 332–338. – (Серія економічна).

14. Штимер Л. Т. Теоретичні основи методичних підходів до оцінки потенціалу матеріальних ресурсів підприємства в ході формування стратегічних переваг / Леся Тарасівна Штимер // Економічні науки. – 2011. – Вип. 7 (25), ч. 3. – С. 539–546. – (Серія «Облік і фінанси»).

15. Штимер Л. Т. Формування стратегії розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості / Леся Тарасівна Штимер // Економічні науки. – 2013. – Вип. 10 (37), ч. 4. – С. 440–447. – (Серія «Облік і фінанси»).

Публікації апробаційного характеру:

16. Штимер Л. Т. Графоаналітична модель потенціалу підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Реформування системи бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Донецьк, 11 черв. 2010 р.) редкол. : В. А. Гавриленко, О. В. Кендюхов, О. Леонов. та ін. – Донецьк, Донец. нац. техн. ун-т – 2010. – С. 81–83.

17. Штимер Л. Т. Значення стратегічного аналізу в забезпеченні цільового рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Світова економічна криза: причини, наслідки та перспективи подолання : матеріали Міжнар. наук. студ.-асп. конф., (Львів, 14–15 трав. 2010 р.) відп. ред. С. М. Панчишин. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. – С. 654–655.

18. Штимер Л. Т. Матеріальні ресурси підприємства: аналіз ефективності їх використання / Леся Тарасівна Штимер // Формування соціально-економічного розвитку регіонів України. зб. тез наук. робіт сучасн. Міжнар.

наук.-практ. конф., (Одеса, 8–9 лютого 2013 р.) – Одеса : Громад. орг. «Центр екон. дослідж. та розвитку» – С. 117–120.

19. Штимер Л. Т. Методологічні засади стратегічного планування в умовах невизначеності конкурентного середовища / Леся Тарасівна Штимер // Моделювання, прогнозування та інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку фінансової системи країн європейського простору : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учен. та студ., (Харків, 19 квіт. 2012 р.) – Х. : Ук. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі : Харків. ін-т фінансів УДУФМТ. – С. 487–489.

20. Штимер Л. Т. Моделювання процесу стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів вітчизняних підприємств / Леся Тарасівна Штимер // Современные подходы к трансформации концепций государственного регулирования и управления в социально-экономических системах : материалы 2-й Междунар. науч.-практ. конф., (Курск, 19 февр. 2013 г. Т. 2 / отв. ред. А. А. Горохов – Курск. : Юго-Запад. гос. ун-т, 2013. – С. 206–209. – ISBN 978-5-905556-43-2.

21. Штимер Л. Т. Стратегічний аналіз фінансового стану підприємства. / Леся Тарасівна Штимер // Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в умовах економічної нестабільності : зб. тез доп. за матеріалами Наук. конф. проф.-виклад. складу докторантів, асп., здобувачів наук. ступеня, 14 квіт. 2010 р. Секція № 4 – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – С. 72 – 79.

22. Штимер Л. Т. Стратегічне управління розвитком вітчизняного підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Наукова школа маркетингового менеджменту: 20 років творчої діяльності : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., (Донецьк, 14 верес. 2011 р.) / відп. ред. А. А. Садеков. – Донецьк : Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, 2011. – С. 169–170.

23. Штимер Л. Т. Структура потенціалу матеріальних ресурсів / Леся Тарасівна Штимер // Модернізація обліку, аналізу і контролю в галузях економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 27–28 жовт. 2011 р.) редкол. : С. І. Юрій, З.-М. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, І. Д. Фаріон та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, – 2011. – С. 337–339.

24. Штимер Л. Т. Сучасна парадигма стратегічного управління потенціалом підприємства в конкурентному середовищі / Леся Тарасівна Штимер // Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 1-й етап – 17–18 берез. 2011 р.; 2-й етап – 17–18 листоп. 2011 р.) відп. ред. А. П. Наливайко – К. : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2011. – С. 191–193.

25. Штимер Л. Т. Теоретичні основи планування та аналізу собівартості матеріальних ресурсів підприємства / Леся Тарасівна Штимер // Проблеми та шляхи удосконалення економіки України : матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф., (Львів, 1–2 лют. 2013 р.). – Львів : Громад. орг. «Львів. екон. фундація» – С. 128–130.

26. Штимер Л. Т. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств / Леся Тарасівна Штимер // Ефективність бізнесу в

умовах трансформаційної економіки : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., (Судак, 3–5 черв. 2011 р.) / редкол. : В. І. Тарасов, А. Л. Задорожний, В. В. Трофимова та ін. – Судак, 2011. – С. 218–220.

АНОТАЦІЯ

Штимер Л. Т. Стратегічний аналіз потенціалу матеріальних ресурсів підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2014.

У дисертаційній роботі розглядаються актуальні питання методики й організації стратегічного аналізу матеріальних ресурсів у м'ясопереробних виробництвах.

У результаті критичного аналізу спеціальної економічної літератури та узагальнення практичного досвіду визначено зміст, економічну характеристику потенціалу матеріальних ресурсів та особливості його формування у м'ясопереробному виробництві. На основі опрацювання спеціальної літератури з'ясовано, що стратегічний аналіз – це процес визначення критично важливих понять зовнішнього і внутрішнього середовищ, які можуть вплинути на здатність підприємства досягати власних цілей як у коротко-, так і довготерміновій перспективі. Розроблено модель стратегічного аналізу потенціалу матеріальних ресурсів м'ясопереробного виробництва.

Розглянуто питання визначення суті поняття «стратегія» та її ролі як методологічної бази стратегічного управління на промисловому підприємстві, а також основних напрямків формування потенціалу матеріальних ресурсів, прогнозування впливу ефективного використання матеріальних ресурсів на випуск продукції.

Ключові слова: матеріальні ресурси, потенціал, аналіз, стратегічний аналіз, модель стратегічного аналізу, прогнозування, стратегічне прогнозування, м'ясопереробне виробництво.

АННОТАЦИЯ

Штымер Л. Т. Стратегический анализ потенциала материальных ресурсов предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2014.

В диссертационной работе рассматриваются актуальные вопросы методики и организации стратегического анализа материальных ресурсов в мясоперерабатывающих производствах.

В результате критического анализа специальной экономической литературы и обобщения практического опыта определено содержание, дана

экономическая характеристика потенциала материальных ресурсов и особенности его формирования в мясоперерабатывающем производстве. В современной экономической литературе в трактовке данного понятия часто используются термины «ресурс», «резерв», при этом совокупность всех ресурсов характеризуется как потенциал. Потенциал – это совокупность необходимых для функционирования или развития системы различных ресурсов, главным образом экономических, непосредственно связанных с функционированием производства и ускорением научно-технического прогресса.

На основании изучения специальной литературы сделано вывод о том, что стратегический анализ предприятия – это процесс определения критически важных ключевых понятий внешней и внутренней среды, которые могут влиять на способность предприятия к достижению собственных целей как в краткой, так и в длительной перспективе.

Масштабность производства в крупных мясоперерабатывающих предприятиях затрудняет процесс управления ими, а потому нуждается в формировании мощной оперативной аналитической базы для поиска альтернативных вариантов оптимизации производственных затрат и повышения эффективности производства продукции.

В диссертационной работе для оценки эффективности использования потенциала материальных ресурсов предложено использовать маржинальный анализ, сущность которого заключается в использовании предельных величин (относительных приростов). Маржинальный анализ предполагает системное исследование взаимосвязи «фактор-продукт», элементами которого выступают ресурсы, объем реализации и прибыль. В результате этого появляется возможность моделировать соотношение этих показателей с выбором наиболее оптимальной модели.

Разработана модель стратегического анализа потенциала материальных ресурсов мясоперерабатывающего производства.

Рассмотрены вопросы определения сущности стратегии и ее роли как методологической базы стратегического управления на промышленном предприятии, стратегии и основных направлений формирования потенциала материальных ресурсов, прогнозирования влияния эффективного использования материальных ресурсов на выпуск продукции.

При этом отмечено, что важнейшим инструментом формирования производственной стратегии является цепь ценностей, которые определяют деятельность, функции и процессы разработки, производства, маркетинга, доставки и поддержки продукта или услуги. Эта цепь, что создает стоимость деятельности, начинается с обеспечения сырьем и продолжается в процессе производства частей или компонентов выпуска продукции, оптовой и розничной продажи продукта конечным потребителям.

Ключевые слова: материальные ресурсы, потенциал, анализ, стратегический анализ, модель стратегического анализа, прогнозирование, стратегическое прогнозирование, мясоперерабатывающее производство.

ANNOTATION

Shtymer L.T. Strategic analysis of the physical resources potential of the enterprise. - Manuscript.

Dissertation for obtaining the degree of candidate of economic sciences for specialty 08.00.09 - accounting, analysis and audit (by types of economic activities). – State higher educational institution “Ternopil National Economic University”, Ternopil, 2014.

In the thesis it is considered the urgent problems of methodology and organization of strategic analysis of physical resources in meat-processing industries.

As a result of critical analysis of the specific economic literature and generalizing of practical experience it were defined content, economic characteristics of physical resources potential and the peculiarities of its formation in meat-processing industry. Basing on the specific literature study it was indicated that strategic analysis - is the process of identifying of critically important key concepts of internal and external environments that may affect the ability of the enterprise to achieve its goals both in short- and long-term prospect. It was developed the model of strategic analysis of the physical resources potential of meat-processing industry.

It was considered the question of determining the nature of the concept of strategy and its role as a methodological basis of the strategic management at the industrial enterprise, strategy and basic areas of forming of the physical resources potential, prediction of the influence of the effective use of physical resources on product release.

Keywords: physical resources, potential, physical resources potential, forming of the physical resources potential, analysis, strategic analysis, model of strategic analysis, prediction, strategic prediction, meat-processing industry.

Підписано до друку 8.05.2014 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл. вид. арк. 1,0.
Зам. № А021-14. Тираж 130 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Львівська, 3, м. Тернопіль, 46004
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua